

'Bu üçleme doğaya ilişkin yaptıklarımın en cüretlisi'

Sus Barbatus, doğanın tahrip edilmediği, ütopyaların diriliğini koruduğu, emeğin ve adaletin saygınlığını yitmediği, masumiyetin egemen olduğu zamanların romanı. Üçlemenin ilk kitabı olan *Sus Barbatus*!, çetin kış koşullarında geçen ürkünç olaylarla ilerliyordu. Kısa süre önce yayımlanan ikinci kitabı *Sus Barbatus! 2*'de ise bahar mevsimi bütün görkemiyle gözler önüne seriliyor. Arka planı oluşturan siyasal olaylar hız kazanıyor. Duman'ın yazmaya başladığı son kertede ise mevsim yaza dönecek ve üçleme 12 Eylül darbesiyle sona erecek.

GAMZE AKDEMİR

gamze.akdemir@cumhuriyet.com.tr

'ÖZ BAKIMINDAN MODERN BİR ROMAN YAZIYORUM'

■ *Halk hikâyelerinden ve söylencelerden istemli ya da istemsizce alınan öz, konuşma dilini yazmak tutkunla giderek daha da bileşiyor yapıtlarında. Sus Barbatus! 2' de bu nasıl sürüyor?*

Modern edebiyatın kaynaklarından biri, geleneksel hikâyeler ve onların yorumlarıyla ilgili çalışmalar. Ben hikâye okumayı ve anlatmayı seviyorum, bu bir yana; ancak yazım modern. Burada bir denge oluşturabilmek için çok çabaladım elbette. Bu belki Cemal Süreya'nın "folklor şiire düşman" dediği şeydir, yazı tekniğinden ve üsluptan uzaklaştığımız zaman, işte bu bir tehlikedir.

Sus Barbatus! bu alanda istediğim her şeyi yapmama olanak tanıyan bir roman. Bana esneklik kazandırıyor, Civan Yusuf köyünden çıkmamış bir genç, ama Faruk sayesinde Marksizmden söz edebiliriz.

Aslına bakılırsa, *Sus Barbatus!*'ün görevi halk hikâyelerine ve söylencelere gönderme yapan kısa hikâyelerle dolu, bunlarla bir bakıma, bizim hikâye geleneğimize, menkıbe geleneğine de işaret etmiş oluyoruz. Yine de şunu unutmamak gerekir, öz bakımından modern bir roman yazıyorum ben.

'ROMANI MEVSİMLERE AYIRDIM'

■ *Dil hasadına gidenlerden değilsin. Dil üzerine geliştirmeler ne bağlamda sürdü?*

Sus Barbatus!'ün içinde, dil anlamında süren bir çalışmam var, romanı mevsimlere ayırdım ve her bir ciltte bu mevsimlerin dilini oluşturmak istedim. Burada yalnız mevsim görüntüsü yok, ona özgü ses zenginliği ve dil biçimi de var. Benim doğaya ilişkin yaptıklarımın en cüretlileri diyebilirim.

Halk dilini, konuşma dilini nasıl yansıtabiliriz? Öteden beri bunu cümleleri keserek vermeyi denedim. Bu romanda bunun yanına kâhramanların dili de karıştı, atı öpüyor çocuk, çünkü onun da kendisiyle kendi yöntemiyle konuştuğunu biliyor.

Amaç kuşkusuz yalnızca dil bakımından böyleydi, hikâyenin asıl odaklandığı şey,

12 Eylül'ün insanlara yaşattığı acılar, sözgelimi, Orhan'ı ayaklarından ağaca asıyorlar, sonra yoksulluk, Kenan'ın ilk kitapta, tereğe uzanıp da küçük tarhana kavanozunda bir şey kalmamış olduğunu gördüğü sahne...

■ *Doğanın insanı kış aylarında dış dünyaya karşı adeta kapsüllediği Artvin - Macahel Vadisi'ne dayanıyor köklerin. Kışları uygarlıkla bağın koşturduğu bir coğrafyanın zorluğunu aile büyüklerinden hep dinledim. Artvin ile Sus Barbatus! ların bağlantısına ilişkin neler söylersin?*

Tabii, Artvin'e 2014'te, bir yaz köyde kalmak için gittim. Eşimin köyünde, yakınlarıyla, çevreyi de gezerek bir süre kaldım. Oradaki yakınlarımızın 12 Eylül döneminde yaşadıklarını epey bir zamandır dinliyordum, ancak doğanın içinde, bütün bu olaylar sanki benim için birleşiyordu. Ağaçları, hayvanları yakından görünce, insanları da daha iyi anlıyordum.

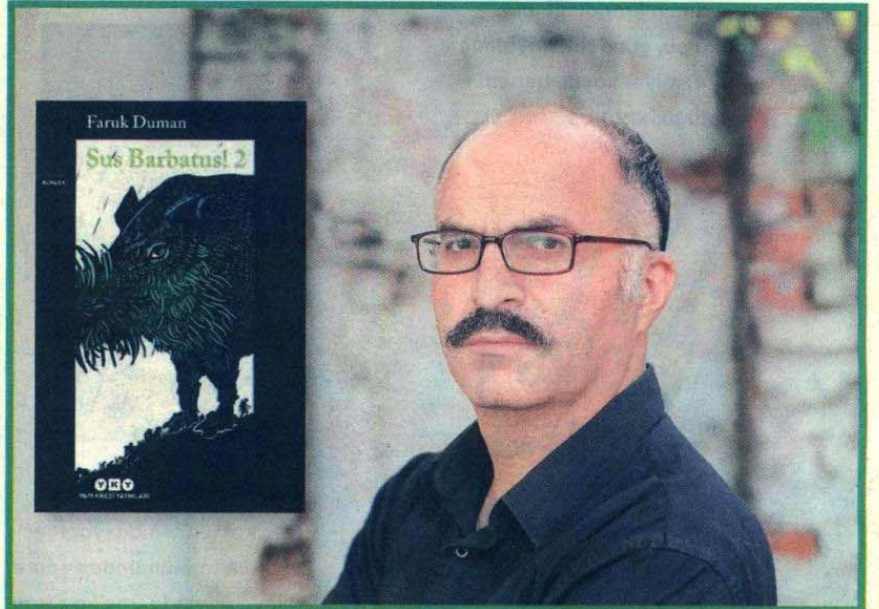
Bence insan hakkında daha çok şey öğrenmek için doğaya bakmalıyız. 12 Eylül öncesi, o dik ormanlarda bazı devrimci gençlerin saklandığı mağaralar vardı, bunları orali dostlarla birlikte ziyaret ettik, bölgede yetişen yenebilir otları, bizim Ardahan'dan iyi bildiğimiz atları, ağaçları, pınarları dolaştık, hikâyeler dinledik.

'DİYEYEBİLİRİM Kİ, DEDE KORKUT BİZİM ORALIDIR!'

Fındık'ın, Gülşen'in evi, yani benim romanda anlatmaya çalıştığım köy bir Ardahan köyüdür, ama dışarıdaki doğa Artvin doğasıdır, buraları birleştirmek zorunda kaldım. Tabii ilk cildin Kenan'ı da Ardahanlıdır. Ç.'de yaşadığı yaşam mücadelesi o bu kapanmış yolların bir esinidir. Şimdi, diyebilirim ki, Dede Korkut bizim oralıdır, hemşeriliğimiz var. Bu bölgenin bunca hikâye yatağı olmasının nedeni işte bu kapanmışlıktır. Çaresiz doğa hikâye anlatır. Canı sıkılan insan hikâye anlatır.

■ *Doğa bir ana kuağı ve bir inziva mı sence?*

Beni etkileyen şey, el değmemişlik. Bu-

nun içinde Jules Verne'e özgü keşif ruhu da vardır, Jack London'a özgü maceralar da.

■ *Doğanın renkleri ve mevsimleri romanın gidişatında duygulara yetkince eşlik ediyor yine. Seslerle, renklerle, hayvanlarla ve tasvirlerle nasıl bir halay içinde bu kerte?*

Evet, ilk satırdan sonuncuya kadar çok ayrıntı vermeye çalıştım. Doğa anlatımını bir peyzaj olmaktan çıkarıp geçişken, yorumlu bir dil yaratabilir miyim? Otuz yıldır edebiyatla uğraşan biri olarak diyebilirim ki, herhalde doğayı bu kadar çok anlatan son kişi olacağım. Şimdilik, tamamlandığında, doğaya ilişkin yazdıklarım bakımından *Sus Barbatus!*'ün bir doruk noktası oluşturacağını söyleyebilirim.

DEVRİMCİ COŞKU HALİ...

■ *Gürültülü akan nehirler bir akışa işaret ediyor, hayatın, doğanın, zamanın... Rüzgârlar, kokular taşıyor, bellekleri harekete geçiriyor... Ormanın kani imlediğin gibi su... Doğa silkiniyor, hareketleniyor bu kerte. Bereketleniyor da... Buzdan dolay adeta kör olan kırmızı kartalın buzları çözülüyor, kendine geliyor kral soylu. Hayvanlar da insanlar da payını alıyor bu durumdun.*

Burada yaratmak istediğim etki şu; Sus

Barbatus! 1'de, toplumsal sistem tam bir umutsuzluk içindedir. Elbette, romanın zamanı, tıpkı coğrafyası gibi, bazı kısıtlamalar içermek zorundadır. Dolayısıyla toplumsal durum bazı pratik evrelere ayrılır. Denizlerin idamı, SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'nin incelenmesi, ölüm haberleri vs, bunlar üst üste gelir.

Ancak aynı anda, Kenan kendisini Mustafa Kemal'in bir askeri gibi bir rüyada görür, ama o rüyayı gördüğü zaman da yerin altındadır, yani tam bir gömülme durumudur bu. Ama orada iyileşir. Eski kuşaklar hep anlatır, 12 Eylül'den bir gün önce, devrimin eli kulağındadır. Bu durumda, coşkunun artması ve manzaranın yeşermesi gerekir. Romanı mevsimlere ayırma nedeni budur. Böylece roman "çağşak suyla" başlar. Suyun sıçraması, su dantellerinin içinden uçan balıkların geçmesi, buna göre tam bir devrimci coşku halidir. Şuğuktan sığağa doğru hareket ediyoruz. Bu doğa bakımından da, toplumsal durum açısından da böyle. ■

Sus Barbatus! 2 / Faruk Duman / Yapı Kredi Yayınları / 592 s. / 2020.